

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието

Министерство на образованието и науката

Министерство на здравеопазването

УТВЪРДИЛИ:

ЯВОР ГЕЧЕВ

Министър на земеделието

Д-Р АСЕН МЕДЖИДИЕВ

Министър на здравеопазването

ПРОФ. Д-Р САШО ПЕНОВ

Министър на образованието и науката

ГЕОРГИ ТАХОВ

Изпълнителен директор на Държавен фонд „Земеделие“

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ

**ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА СХЕМА ЗА ПРЕДЛАГАНЕ НА
ПЛОДОВЕ, ЗЕЛЕНЧУЦИ, МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ
В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ, УЧИЛИЩАТА И ЦЕНТРОВЕТЕ ЗА
СПЕЦИАЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПОДКРЕПА
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОТ 2023/2024 ДО КРАЯ НА 2028/2029 УЧЕБНА ГОДИНА**

Утвърдена: 30.03.2023 г.

Съдържание

1.	АДМИНИСТРАТИВНО РАВНИЩЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	4
2.	ПОТРЕБНОСТИ И РЕЗУЛТАТИ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПОСТИГНАТИ	4
2.1.	Определени потребности	4
2.2.	Цели и показатели	5
2.3.	Базово равнище.....	6
3.	БЮДЖЕТ.....	8
3.1.	Помощ от Съюза за схемата за училищата.....	8
3.2.	Съществуващи национални схеми.....	9
4.	ЦЕЛЕВА(И) ГРУПА(И).....	9
5.	СПИСЪК НА ПРОДУКТИТЕ, РАЗПРОСТРАНЯВАНИ ПО СХЕМАТА ЗА УЧИЛИЩАТА	10
5.1.	Плодове и зеленчуци	10
5.1.1.	Пресни плодове и зеленчуци – член 23, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1308/2013	10
5.1.2.	Преработени плодове и зеленчуци – член 23, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 1308/2013	11
5.2.	Мляко и млечни продукти.....	11
5.2.1.	Мляко – член 23, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1308/2013	11
5.2.2.	Млечни продукти – член 23, параграф 4, буква б) от Регламент (ЕС) № 1308/2013	11
	Описание на раздаваните мляко и млечни продукти	11
5.2.3.	Млечни продукти – Приложение V към Регламент (ЕС) № 1308/2013	12
5.3.	Определяне на приоритет на пресни плодове и зеленчуци и на млякото за пиене	12
5.4.	Продукти по схемата и други селскостопански продукти в образователните мерки.....	12
5.5.	Критерии за избор на продукти, които се разпространяват по схемата за училищата и приоритетите при избора им	13
6.	СЪПЪТСТВАЩИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕРКИ	14
7.	МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	15
7.1.	Цени на плодове и зеленчуци/мляко в училищата.....	15
7.2.	Честота и продължителност на разпространение на плодове и зеленчуци/мляко и млечни продукти в училищата и на съпътстващите образователни мерки	15
7.3.	График на разпространение на плодове и зеленчуци/мляко в училищата.	16
7.4.	Разпространение на млечни продукти в Приложение V към Регламент (ЕС) № 1308/2013.....	16
7.5.	Избор на доставчици	16
7.6.	Допустими разходи	17

7.6.1. Правила за възстановяване на разходите.....	17
7.6.2. Допустимост на някои разходи	Error! Bookmark not defined.
7.7. Участие на органи и заинтересованите страни	17
7.8. Информация и публичност	19
7.9. Административни проверки и проверки на място	19
7.10. Мониторинг и оценка	20

1. АДМИНИСТРАТИВНО РАВНИЩЕ

Съответствие с чл. 23, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 (ОВ L 347, 20.12.2013 г.) (наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1308/2013“ или „основния акт“) и чл. 2, параграф 1, буква а) от Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/39 на Комисията от 3 ноември 2016 година относно правилата за прилагане на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на помощта от Съюза за доставка на плодове и зеленчуци, банани и мляко в учебните заведения (ОВ L 5, 10.1.2017 г.) (наричан по-нататък „Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/39“ или регламента за изпълнение)

Национална	☒	- Схемата се прилага на национално ниво, на територията на цялата страна.
Регионална	☐	

2. ПОТРЕБНОСТИ И РЕЗУЛТАТИ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПОСТИГНАТИ

2.1. Определени потребности

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква б) от регламента за изпълнение

Консумацията на пресни плодове и зеленчуци, и мляко и млечни продукти доставят на организма витамини, минерали и хранителни вещества, които са необходими за развитието на подрастващия организъм.

Възпитаването на навици и поведение при децата започва от ранна детска възраст, в семейната среда, като изграждането на осъзнати хранителни предпочитания започва след 3-тата – 4-тата година, когато детето има възможност самостоятелно да направи своя информиран избор на храна.

Основна цел: Схемата за предоставяне на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини, училищата и центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП) подпомага приема на разнообразни храни, необходими за изграждането на здрав и жизнен организъм в най-интензивния период от неговото развитие. По този начин се придобиват знания и се създават навици, които спомагат за устойчиво следване и утвърждаване на здравословни принципи в храненето.

От гледна точка на здравословното хранене са разграничени две възрастови групи при децата, като за всяка от тях се препоръчва конкретен прием на плодове и зеленчуци и на мляко и млечни продукти.

При децата на възраст 3 – 7 години приемът на мляко и млечни продукти се осигурява чрез ежедневно включване в менюто на най-малко 350 г кисело или прясно мляко и на най-малко 30 грама сирене и/или кашкавал при целодневно хранене. Изисква се прясното и киселото мляко да са със съдържание на мазнини от 3% до 3,6%, като два дни седмично се включва кисело мляко с 2% мазнини и/или прясно мляко с 1,5% мазнини.

При децата на възраст 7-10 години осигуряването на мляко и млечни продукти се извършва чрез ежедневно включване в менюто на най-малко 400 г кисело или прясно мляко със съдържание на мазнини 2% и най-малко 30 г сирене при целодневно хранене. Препоръката на диетолозите за здравословно хранене е за консумация на около 400 г/ден плодове и зеленчуци, като от изключителна важност е осигуряването на разнообразие в продуктите.

Съпътстващи мерки: Предвидените в приложимата европейска законодателна рамка съпътстващи мерки, които се прилагат успоредно с доставката на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти, дават възможност за опознаване на земеделските процеси, като по този начин осигуряват познания за изграждането на цялостна представа за

отглеждането на плодове и зеленчуци и добиването на мляко. Запознаването на децата с отглеждането на здравословни продукти, формира на по-късен етап в зрелия индивид устойчиво отношение и ангажираност към първоизточника на качествената храна – селското стопанство.

2.2. Цели и показатели

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква в) от регламента за изпълнение.

Общата цел на схемата за предлагане на плодове, зеленчуци и мляко и млечни продукти в детските градини, училищата и ЦСОП е увеличаване консумацията на плодове/зеленчуци/мляко и млечни продукти при храненето на децата и учениците с цел изграждане на здравословни хранителни навици. Стратегията осигурява рамка за юридически и финансови условия за трайно увеличаване на дела на тези продукти в храненето на децата и учениците.

Чрез прилагането на схемата се дава възможност на подрастващите да се запознаят с разнообразието на продуктите, обект на схемата, и ползата от тяхната консумация. Така в бъдеще ще се подпомогне целенасоченото търсене на тези продукти, а присъствието им в дневния хранителен режим ще се засили.

Приобщаването на децата в страната към идеята за здравословно хранене и устойчивото изграждане на навици и познанията в областта на земеделието и храненето са от особено значение за обществено-икономическото и социалното развитие на страната.

Обща(и) цел(и)	Показател(и) за въздействието	Конкретна(и) цел(и)	Показател(и) за резултат	Изходен(и) показател(и)
Увеличаване консумацията на плодове/зеленчуци/мляко и млечни продукти при храненето на децата и учениците и постигане на здравословни хранителни навици	% промяна в пряката и косвената консумация на плодове/зеленчуци/мляко и млечни продукти от деца след 6 години (изследването ще бъде част от доклада за оценка на прилагането на 6-годишната стратегия, чл. 8, параграф 2 от Регламент 2017/39)	Увеличение на консумацията на плодове/зеленчуци /мляко и млечни продукти от децата и учениците	% деца, участващи в схемата за училищата за една учебна година спрямо общия брой деца от целевата група	Брой деца, участващи в схемата за училищата за една учебна година
			% училища, участващи в схемата за училищата за една учебна година спрямо общия брой училища от целевата група	Брой училища, участващи в схемата за училищата за една учебна година
				Средна консумация в училищата на плодове/зеленчуци/мляко и млечни продукти на дете и на учебна година (количество или порции)
		Развиване и подобряване на знанията на децата	% деца, участващи в съпътстващи образователни	Брой деца, участващи в образователни

		и учениците относно разнообразието от селскостопански продукти и относно здравословните хранителни навици	мерки на учебна година спрямо общия брой деца от целевата група	мерки за една учебна година Разходи за образователни мерки за една учебна година
--	--	---	--	---

2.3. Базово равнище

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква г) от регламента за изпълнение

Оценката на прилагането на предходната Национална програма с обхват до 2022/2023 учебна година вкл. показва следното:

По отношение на увеличаване на консумацията на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти

Количественото изследване не регистрира особена промяна в честотата на консумация на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти от децата и учениците в рамките на образователните институции. Шест години след първото проучване се установява стабилност в потреблението, което е знак за устойчивост на резултатите. Наблюдава се обаче ръст на консумиращите тези здравословни продукти, когато са в домашна среда, което може да е вследствие на два фактора: промяна в самата семейна среда (като нагласи, финансово положение и други) и/или промяна в нагласите на самото дете и желанието му да консумира плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти извън рамките на схемата.

По отношение на изграждане на здравословни навици сред децата

Децата продължават да консумират храни и напитки, влияещи неблагоприятно върху здравословното състояние, но значително са намалили техния прием. Консумацията на газирани напитки, чипс, захарни изделия и други е по-ограничена в образователните институции, отколкото извън тях, но въпреки това съществува. В резултат на прилагането на схемата децата и учениците не само разпознават различните плодове и зеленчуци, но също така обичат и да ги консумират. Наблюдава се промяна в нагласите към здравословните храни, все по-често те ще бъдат предпочитани и търсени, заради приятния им вкус и хранителните стойности, които имат.

По отношение на образователните мерки

Образователните мерки, които се прилагат в учебните заведения са недостатъчни и често са част от образователната програма на училищата и детските градини, без схемата да оказва влияние върху тяхното провеждане. Предвид наличието на бюджет и липсата на рестрикции заради COVID-19, е препоръчително да се засилят дейностите в тази сфера. Заявителите/доставчиците по схемата, които са в пряк контакт с местните производители, наясно са с целите и задачите на училищната схема и нерядко самите те инициират съпътстващи образователни мерки, имат ключова роля в образователния процес пряко свързан с прилагането на схемата.

По отношение на дейностите по информация и публичност

Именно заради ниските нива на информираност се отчита неразбиране от страна на родителите на децата за целите на схемата, което пък от своя страна води до погрешни очаквания и неодобрение, когато тези очаквания не са изпълнени. За част от родителите училищната схема не е спомагателна програма, а трябва да изпълнява функцията на основен източник на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти за децата им. Подобно невярно схващане влияе силно и върху имиджа на схемата, тъй като по този начин неправилно се счита, че тя не изпълнява своите задължения. От изключително важно значение е да се комуникират с родителите следните теми: целите на училищните

схеми, препоръките на експертите за здравословно хранене на децата от определена възрастова група, обхвата на схемите (какво се предлага), стандартите по които се подбират продуктите и други. Могат да бъдат използвани различни форми за разпространение на информация. На първо място следва да се използват вече съществуващите източници – например през различните платформи на МОН в социалните мрежи, с които комуникира директно с родителите; чрез представяне на схемата по време на родителски срещи; чрез създаване на групи в социалните мрежи и сайт, които да се поддържат редовно, и други.

Обхват на целевата група

През учебната 2019/2020 се регистрира осезаем спад – с близо 11 процентни пункта по-малко представители на целевата група са участвали в схемата, в сравнение с предходната година. Въпреки, че цялата учебна 2020/2021 е съпътствана от пандемията COVID-19, по-леките мерки, наложени на учебните заведения за децата и най-малките ученици след пълния локдаун, позволяват броя на децата и учениците, включени в схемата, да нарасне. Това се потвърждава и от дела на целевата група, включена в схемата. През 2020/2021 учебна година схемата е обхванала близо 93% от общия планиран брой представители на целевите групи. Дял, който се доближава до този преди пандемията - 95%. Прави впечатление, че детските градини са съумели по-бързо да се адаптират към ситуацията, за разлика от училищата. През учебната 2020/2021 г. 97% от планираните в Националната стратегия деца в детските градини участват в схемата, докато този дял в училищата е 89%, или с 4 процентни пункта по-малко, в сравнение с 2017/2018 учебна година.

Хранителни навици

Честотата на консумация на плодове и зеленчуци в образователните институции остава без промяна през 2022 г., сравнено с 2016 г. Шест години след първото проучване, седем от десет деца до IV-ти клас консумират плодове и зеленчуци поне веднъж на ден. Дял, който е с едва 0.4 процентни пункта по-нисък от измерените 70.7% през 2016 г. Това на практика означава, че прилагането на училищната схема е допринесло за поддържането на еднакъв ритъм на доставки и разпределение на плодове и зеленчуци сред децата, но нейното прилагане и занапред е от изключителна важност, тъй като все още не са достигнати очакваните нива на консумация на плодове и зеленчуци.

Социално-демографският разрез показва, че най-често плодове и зеленчуци консумират в детската градина/училището/ЦСОП децата от селата, вероятно заради достъпността до този тип продукти. Друга съществена разлика се наблюдава по отношение на типа образователна институция. 90% от децата в детските градини консумират плодове и зеленчуци най-малко веднъж седмично, докато в училищата този дял пада до 55%, а в ЦСОП – до 59%. Това, разбира се, се дължи основно на специфичното хранене на децата в детските градини и задължителните хранения в тези институции.

По отношение на млякото и млечните продукти, консумацията им в образователните институции е по-ограничена от плодовете и зеленчуците. Прясното и киселото мляко се консумират по-често от децата и учениците, докато кашкавалът и сиренето присъстват по-рядко в ежедневиия прием на храни.

Районът за планиране, както и типът населено място, не влияят върху това дали и колко често децата консумират прясно и кисело мляко в учебните заведения. Това на практика означава, че схемите покриват равномерно територията на страната, като не се регистрират райони, в които доставките да са проблемни или по-ограничени. Консумацията на прясно и кисело мляко е по-типична за децата, които посещават детските градини, отколкото училища или ЦСОП. 83% от децата, които консумират прясно и кисело мляко всеки ден по няколко пъти и 63% от тези, които ги консумират веднъж на ден, са в предучилищна възраст. Подобни резултати са разбираеми, тъй като специфичното хранене на децата в детската градина задължително включва прясно мляко, докато в училище това не е така. И тук, както при честотата на консумация на плодове и зеленчуци в училищата, възрастта оказва влияние върху редовната

консумация на прясно или кисело мляко в детската градина/училището/ЦСОП. Средната възраст на най-интензивно консумиращите тези млечни продукти е 5.7 години, а на най-рядко – 8.5 години.

Прилагането на схемата за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини, училищата и ЦСОП в страната цели устойчивост на постигнатите резултати във всички населени места в страната, като продължи да осигурява на децата от най-ранна възраст регулярен достъп до здравословни храни. За изграждането на трайни здравословни хранителни навици е необходимо дългосрочно прилагане на мерки (в т.ч и училищната схема), за да може да се осигури приемственост в поколенията.

3. БЮДЖЕТ

3.1. Помощ от Съюза за схемата за училищата

Член 23а от основния акт и член 2, параграф 1, буква д) от регламента за изпълнение

Помощ от ЕС за схемата за училищата (в евро)	Период 1.8.2023 – 31.7.2029 г.		
	Предлагане на плодове и зеленчуци в училищата	Предлагане на мляко в училищата	Общи елементи ако е приложимо
Разпространение на плодове и зеленчуци/мляко в училищата	11 211 365,88	9 686 032,44	
Съпътстващи образователни мерки	1 266 246,60	1 080 054,00	
Наблюдение, оценка, публичност	184,853.52	34,453.56	
Общо	12,662,466.00	10,800,540.00	
Общо всичко	23,463,006.00*		

*Бюджетът е изчислен на база индикативно разпределение за страната.

3.1.1. Предоставена национална помощ, освен тази от Съюза, за финансиране на схемата за училищата			
Член 23а, параграф 6 от основния акт и член 2, параграф 2, буква г) от регламента за изпълнение			
Не	☐		
Да	☒		
Ако отговорът е да, посочете сума (в лева)	Плодове/зеленчуци	Мляко/млечни продукти, различни от тези, посочени в Приложение V	Приложение V продукти
Снабдяване/разпространение			
Съпътстващи образователни мерки	12,740,524	12,803,994	
Наблюдение, оценка, публичност	710,375	1,114,302	

Общо	143,694,197	144,137,989	
Общо всичко	287 832 186		
Финансова помощ се предоставя за шест години и е в съответствие с Националното законодателство.			

Националното финансиране се отпуска като допълнение към европейското, с цел да се постигне оптимално изпълнение на заложените цели. Разпределението на средствата е индикативно, като разчетът е направен въз основа на опита от досегашното прилагане на схемата, така че да се достигне пълно финансиране на всички доставки на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти и да се покрият разходите по съпътстващите мерки, оценката и мониторинга на схемата.

Разпределението на заложения национален бюджет между двете направления е индикативно. При необходимост (напр. в случай на недостиг на средства по едното направление и излишък по другото и др.) в хода на изпълнение на стратегията разпределението може да се променя без да се надвишава общия национален бюджет.

Посоченият финансов ресурс е с индикативен характер и по години финансирането на схемите ще се осъществява в рамките на разчетения бюджет за дейността в Сметката за средства от Европейския съюз наДФЗ.

3.2. Съществуващи национални схеми	
Член 23а, параграф 5 от основния акт и член 2, параграф 2, буква д) от регламента за изпълнение	
Не	☒
Да	☐
– Разширяване на целевата група	☐
– Разширяване на продуктовата гама	☐
– Увеличена честота или продължителност на разпространението на продукти	☐
– Усъвършенствани образователни мерки (увеличен брой или честота или продължителност или целева група на въпросните мерки)	☐
– Други: моля посочете (например в случай, че първоначално продуктите не се предоставят безплатно и тези, които се предоставят безплатно)	☐
Бележки/обяснителен текст	

4. ЦЕЛЕВА(И) ГРУПА(И)

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква е) от регламента за изпълнение

Схема за предоставяне на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини, училищата и ЦСОП е инструмент, който подпомага повишаването на хранителната култура и създаване на навици у децата и учениците за здравословно хранене с включване на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти. Детските градини, училищата и ЦСОП са подходяща среда за въздействие върху хранителните навици.

Целевата група са децата от I до подготвителна група в детските градини; децата от подготвителна група и учениците от I до IV клас в училищата и децата от подготвителна група и учениците от I до IV клас в ЦСОП.

Училищно ниво	Възрастова група на децата	Предлагане на плодове и зеленчуци в училищата	Предлагане на мляко в училищата
Детски ясли		☐	☐
Предучилищни групи	3 – 6 год.	☒	☒
Основно образование	6 – 10 год.	☒	☒
Гимназия		☐	☐

5. СПИСЪК НА ПРОДУКТИТЕ, РАЗПРОСТРАНЯВАНИ ПО СХЕМАТА ЗА УЧИЛИЩАТА

Член 23, параграф 9 от основния акт и член 2, параграф 1, буква ж) от регламента за изпълнение

5.1. Плодове и зеленчуци

5.1.1. Пресни плодове и зеленчуци – член 23, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1308/2013

<u>Кайсии, череша, праскови, нектарини, сливи</u>	☒	<u>Моркови, репи, салатно цвекло, козя брада, целина с едри глави, репички и подобни кореноплодни</u>	☒
<u>Ябълки, круши, дюли</u>	☒	Зеле, карфиол и други зеленчуци от рода Brassica	☐
Банани	☒		
Малини/боровинки	☒	Краставици, корнишони	☒
Смокини	☐	Салати, цикория и други листни зеленчуци	
Грозде	☒	Леща, грах и други варива	☐
Пъпеша, дини	☐	Домати	☒
Цитрусови плодове	☒	Други зеленчуци: моля, уточнете	☐
Тропически плодове	☐	.....	
Киви	☐		
.....			

Размер на порциите плодове/зеленчуци:

Номер по ред	Плод/ зеленчук	Количество на порция (в кг)	Вид на предлагане
1.	Ябълки	0,180	Цели – 1 брой
2.	Круши	0,195	Цели – 1 брой
3.	Грозде	0,175	Цели
4.	Праскови/ нектарини	0,185	Цели – 1 брой
5.	Кайсии	0,175	Цели – 2 - 4 броя
6.	Череша	0,150	Цели
7.	Сливи	0,140	Цели – 4 – 5 броя

8.	Банани	0,185	Цели – 1 брой
9.	Портокали	0,200	Цели – 1 брой
10.	Мандарини	0,175	Цели – 2 – 3 броя
11.	Домати	0,170	Цели – 1 - 2 броя
12.	Краставици/ корнишони	0,175	Цели или нарязани
13.	Моркови	0,135	Цели или нарязани
14.	Малини/боровинки	0,125	Цели

Видът на опаковката, в която следва да се предлагат плодовете и зеленчуците в детските градини, училищата и ЦСОП, се определя с приложимото национално законодателство.

5.1.2. Преработени плодове и зеленчуци – член 23, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 1308/2013

Не се предвижда предоставянето на преработени плодове и зеленчуци.

5.2. Мляко и млечни продукти

5.2.1. Мляко – член 23, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1308/2013

Мляко за пиене със и без съдържание на лактоза.	☒
---	-------------------------------------

5.2.2. Млечни продукти – член 23, параграф 4, буква б) от Регламент (ЕС) № 1308/2013

Продукти, разпространявани по схемата за училищата		Добавена сол			Добавени мазнини			Коментари (незадължително)
		Не	Да	До 3,5%	Не	Да		
Сирена и извара	☒	☐	☒	До 3,5%	☒	☐		
Кисело мляко	☒	☒	☐		☒	☐		
Ферментирани или подкиселени млечни продукти без добавени захар, ароматизатори, плодове, ядки или какао	☐	☐	☐		☐	☐		

Описание на раздаваните мляко и млечни продукти

Код по КН	Продукт
040120	Прясно мляко, без добавена захар/мед, със съдържание на мазнини 2%
04031011	Кисело мляко без добавена захар/мед; мазнини 2%
0406	*Бяло саламурено сирене с добавена сол до 3.5%
	*Кашкавал с добавена сол от 1,8% до 3%

Максималното количество мляко и млечен продукт за едно дете или ученик на ден:

- 250 мл прясно пастеризирано мляко със съдържание на мазнини 2%;
- 200 гр. кисело мляко със съдържание на мазнини 2%;
- 30 гр. бяло саламурено сирене или кашкавал.

5.2.3. Млечни продукти – Приложение V към Регламент (ЕС) № 1308/2013
 Не се предвижда раздаване на продукти от Приложение V

5.3. Определяне на приоритет на пресни плодове и зеленчуци и на млякото за пиене

Член 23, параграф 3 от основния акт

Допустими по схемата са само пресни плодове и зеленчуци, включени в списъка по т.

5.1. Спазват се изискванията за размер на една порция и се гарантира тяхното разнообразие.

Съгласно разпоредбите на чл. 23, параграф 4, буква б) от Регламент 1308/2013, за да се насърчи потреблението и на здравословни млечни продукти типични за страната ни, по схемата са допустими мляко за пиене и млечни продукти от следните категории:

- Пастьоризирано прясно мляко, попадащо под номенклатурен код по КН 040120;
- Кисело мляко, попадащо под номенклатурни кодове по КН 04031011;
- Бяло саламурено сирене и кашкавал, попадащи под номенклатурен код по КН 0406.

Дава се приоритет на пастьоризирано прясно мляко пред другите допустими млечни продукти. Информация относно начина на даване на приоритет може да бъде предоставена на Комисията при поискване. Раздаваните по схемата мляко и млечни продукти се консумират директно от децата и учениците и не се влагат в приготвянето на други храни.

По схемата за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини, училищата и ЦСОП се доставят и биологично произведени продукти.

5.4. Продукти по схемата и други селскостопански продукти в образователните мерки

Член 23, параграф 7 от основния акт и член 2, параграф 1, буква ж) от регламента за изпълнение

Продукти по схемата		
Да		Не
☐	Избройте продуктите	☒
Други селскостопански продукти		
Да		Не
☒	Пчелен мед	☐

В рамките на образователните мерки България раздава само мед – друг селскостопански продукт. Пресните плодове, зеленчуци, млякото за пиене и млечните продукти се раздават в образователните институции в рамките на основната мярка за доставка.

5.5. Критерии за избор на продукти, които се разпространяват по схемата за училищата и приоритетите при избора им

Член 23, параграф 11 от основния акт и член 2, параграф 2, буква а) от регламента за изпълнение

Здравни съображения	☒
Екологични съображения	☐
Сезонност	☐
Разнообразие от продукти	☒
Наличие на местно или регионално производство	☒

Разпределяните плодове и зеленчуци трябва да отговарят на изискванията за качество на пресни плодове и зеленчуци, съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) № 543/2011 на Комисията от 7 юни 2011 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета по отношение на секторите на плодовете и зеленчуците и на преработените плодове и зеленчуци (ОВ L 157, 15.6.2011 г.) и на изискванията за безопасност съгласно Закона за храните и нормативните актове по прилагането му.

Плодовете и зеленчуците, които се доставят по схемата следва да отговарят на изискванията на Наредба № 2 от 2021 г. за специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици (ДВ, бр. 8 от 2021 г.)

Млякото и млечните продукти трябва:

1. да отговарят на изискванията на Наредба № 2 от 2021 г. за специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици.

2. да се доставят в индивидуални или неиндивидуални опаковки с ненарушена цялост, които отговарят на изискванията на Регламент (ЕО) № 1935/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 27 октомври 2004 г. относно материалите и предметите, предназначени за контакт с храни и за отмяна на Директиви 80/590/ЕИО и 89/109/ЕИО. Неиндивидуалните опаковки могат да бъдат отваряни, нарязвани или разливани в детските градини, които разполагат с помещения за приготвяне или раздаване на храна, регистрирани по реда на чл. 26 от Закона за храните.

3. да се доставят от заявителите със собствени или наети с договор транспортни средства, разполагащи с устройства за поддържане на температурен режим, които осигуряват поддържане на хладилната верига, съгласно чл. 4, параграф 3, буква "г" от Регламент (ЕО) № 852/2004. Доставките трябва да се организират така, че да бъдат приети незабавно в детската градина/училището/ЦСОП и съхранени, без да се прекъсва температурният режим до раздаването им на децата и учениците;

4. да са етикетирани съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1169/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година за предоставянето на информация за храните на потребителите, за изменение на регламенти (ЕО) № 1924/2006 и (ЕО) № 1925/2006 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 87/250/ЕИО на Комисията, Директива 90/496/ЕИО на Съвета, Директива 1999/10/ЕО на Комисията, Директива 2000/13/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2002/67/ЕО и 2008/5/ЕО на Комисията и на Регламент (ЕО) № 608/2004 на Комисията (ОВ L 304, 22.11.2011 г.) и Наредбата за предоставянето на информация на потребителите за храните, приета с ПМС № 97/2021 г. (обн., ДВ, бр. 25 от 2021 г.).

Приоритет/и при избора на продукти:	
Закупуване на местно или регионално равнище	☒
Биологични продукти	☒
Къси вериги на доставка	☒
Ползи за околната среда (моля, уточнете: <i>напр. хранителни мили, опаковка ...</i>)	☐
Продукти, признати в рамките на установените в Регламент (ЕС) № 1151/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 година относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни (ОВ L 343, 14.12.2012 г.)	☐
Свободна търговия	☐
Други: моля, уточнете	
Бележки	

6. СЪПЪТСТВАЩИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕРКИ

Член 23, параграф 10 от основния акт и член 2, параграф 1, буква й) от регламента за изпълнение

Мярка	Цел	Теми	Съдържание
Посещения на стопанства/мандри/селскостопански музеи/селскостопански изложения	Приобщаване на децата към земеделските процеси при отглеждането и производството на селскостопанска продукция	Здравословни хранителни навици, местни доставки, биологично производство, устойчиво производство, хранителни отпадъци и други.	Организиране на посещения в най-близкото стопанство/мандра/селскостопански музей, където децата от първи до четвърти клас да придобият знания по отношение на същинските процеси в селското стопанство.
Създаване и поддържане на градини	Чрез пряката грижа и отговорност по създаването и отглеждането на градини, децата да придобият знания и добри навици.		Създаване, изграждане и поддържане на малки градински пространства, в близост до или в самия двор на училището/детската градина. В обхвата на тази мярка попадат всички деца от целевата група.
Часове по дегустация/кръжоци по готварство	Придобиване на добри навици и запознаване с приложението на плодовете, зеленчуците, млякото и млечните продукти в храненето на човека.		Провеждане на часове по готварство и дегустация в рамките на училищата/ЦСОП (столове, помещения за приготвяне на училищната храна), в които децата от първи до четвърти клас да участват в процесите на приготвяне на собствената си полезна храна.

Уроци, лекции, работни групи	Запознаване на децата със земеделието, здравословните хранителни навици и опазването на околната среда		Мероприятията ще се провеждат на територията на детската градина/училището/ЦСОП и/или в други помещения в населеното място (читалища, зали, киносалони).
Състезания, игри и образователни и събития (концерти, театрални постановки и други)	Придобиване на знания, чрез забавление		Организиране на мероприятията на територията на училищата/ЦСОП или в населеното място, на които всички деца от целевата група да се забавляват.
Предлагане на мед	Запознаване на децата с вкуса и полезните свойства на меда – здравословен селскостопански продукт.		Раздаване на децата в детските градини, училищата и ЦСОП на мед.

7. МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

7.1. Цени на плодове и зеленчуци/мляко в училищата

Член 2, параграф 2 от Делегиран регламент 2017/40.

Плодовете, зеленчуците, млякото и млечните продукти в детските градини, училищата и ЦСОП се предоставят безплатно на децата и учениците. Доставянето им е осигурено с финансови средства от Европейския съюз и от националния бюджет.

7.2. Честота и продължителност на разпространение на плодове и зеленчуци/мляко и млечни продукти в училищата и на съпътстващите образователни мерки

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 2, буква б) от регламента за изпълнение

Предвидена честота на разпространението:

	Предлагане на плодове и зеленчуци в училищата	Предлагане на мляко в училищата
Веднъж седмично	☐	☐
Два пъти седмично	☒	☒
Три пъти седмично	☐	☐
Четири пъти седмично	☐	☐
Ежедневно	☐	☐
Друго: два пъти годишно	☐	☐
Бележки: не		
Предвидена продължителност на разпространението:		
	Предлагане на плодове и зеленчуци в училищата	Предлагане на мляко в училищата
2 седмици или по-малко	☐	☐

> 2 и 4 или по-малко седмици	☐	☐
> 4 и 12 или по-малко седмици	☐	☐
> 12 и 24 или по-малко седмици	☐	☐
> 24 и 36 или по-малко седмици	☐	☐
През цялата учебна година	☒	☒

Предвидена продължителност на съпътстващите образователни мерки през учебната година:

Задължително условие е във всяка образователна институция да се прилага най-малко една съпътстваща мярка през всеки отчетен период.

7.3. График на разпространение на плодове и зеленчуци/мляко в училищата

Член 23, параграф 8 – и член 23а, параграф 8, ако се доставят други ястия – от основния акт и член 2, параграф 2, буква б) от регламента за изпълнение

Предвиден график на разпространение през деня:

	Предлагане на плодове и зеленчуци в училищата	Предлагане на мляко в училищата
Сутрин/сутрешна/и почивка/и между учебните часове	☒	☒
Обедна почивка	☐	☐
Следобед/следобедна/и почивка/и между учебните часове	☒	☒

Бележки:

- Плодовете и зеленчуците се раздават в деня на доставката, отделно от основните хранения, в сутрешната/следобедната почивка между учебните часове, чрез индивидуална порция за всяко дете.
- Задължително условие за млякото и млечните продукти е да се осигури постоянна хладилна верига, чрез съответните съоръжения за съхранение.
- Раздаването на продуктите се извършва по определен, съгласуван с директора на образователната институция график.
- Контролът по съхранението и раздаването на продуктите се извършва от директора на съответната образователна институция, БАБХ и Държавен фонд „Земеделие“.

7.4. Разпространение на млечни продукти в Приложение V към Регламент (ЕС) № 1308/2013

Член 23, параграф 5 от основния акт, член 5, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1370/2013 и член 2, параграф 2, буква е) от регламента за изпълнение

Не

Да

7.5. Избор на доставчици

Член 23, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква л) от регламента за изпълнение

Детските градини, училищата и ЦСОП могат да участват във всяка една от схемите

самостоятелно (като заявители) или чрез заявител от следните категории:

- Еднолични търговци, търговски дружества и кооперации, които са поели задължение към едно или повече учебни заведения за доставка на плодове и зеленчуци и/или на мляко и млечни продукти;

- Производители на плодове и зеленчуци, включително организации и групи на производители на плодове и зеленчуци и производители на мляко и млечни продукти.

- Общините – за учебните заведения, които се намират на тяхната територия.

Всички заявители подлежат на одобрение от Държавен фонд "Земеделие".

7.6. Допустими разходи

7.6.1. Правила за възстановяване на разходите

Извършените от одобрените заявители допустими разходи по схемата се възстановяват на база стандартни таблици за единични разходи, определени по методика, утвърдена от изпълнителния директор на ДФЗ.

За формиране на цените на продуктите се използват данни от Системата за агропазарна информация (САПИ).

За изчисление на крайните цени на продуктите по схемата към формираните цени се включват надбавки за опаковка и транспорт на продуктите до учебните заведения.

Методиката гарантира разумен, съпоставим и проверим метод на ценообразуване, съобразен с правилата на европейското право в областта.

Методиката за определяне на стандартни таблици за единичните разходи е публичен документ, който може да бъде открит на:

https://dfz.bg/bg/selskostopanski-pazarni-mehanizmi/school_milk/metodika-ceni/

7.7. Участие на органи и заинтересованите страни

Член 23, параграфи 6 и 9 от основния акт и член 2, параграф 1, буква к) от регламента за изпълнение

В организацията на схемата участват Министерство на земеделието, Министерство на образованието и науката, Министерство на здравеопазването, Държавен фонд „Земеделие” и Българска агенция по безопасност на храните.

Министерство на земеделието

Министерството на земеделието е водещо при подготовката на стратегията, координира нейните текстове със заинтересованите страни, както и дейностите, свързани с прилагането на схемата.

Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция

В качеството си на Разплащателна агенция ДФЗ „Земеделие“ е ангажиран с прилагането на училищната схема, което включва одобрението на заявителите, контрола по изпълнението на доставките съгласно приложимото законодателство и възстановяването на разходите по схемата.

Българска агенция по безопасност на храните

Българската агенция по безопасност на храните е ангажирана с контрола по отношение на безопасността и качеството на продуктите, които се разпределят на децата и учениците, включително извършва пробовземания от плодовете и зеленчуците за остатъчни пестициди.

Министерство на образованието и науката

Министерството на образованието и науката оказва пълно съдействие за оптималното прилагане на схемата, осигурява необходимите данни относно броя деца и ученици от целевата група, съдейства при прилагането на съпътстващите образователни мерки, информира учебните заведения за целите на схемата, предоставя указания на ръководствата на образователните институции относно прилагането на схемата и изискванията по нея, включително относно безопасността и качеството на продуктите.

Министерство на здравеопазването

Министерство на здравеопазването подпомага прилагането на схемата по отношение на здравословното хранене и специфичните здравни изисквания при разпределянето на доставяните продукти по схемата, като дава становища, указания и препоръки. Също така съдейства при прилагането на съпътстващите образователни мерки.

			Пълно име	Участва в планирането	Участва в изпълнението	Участва в мониторинга	Участва в оценката	Друго (ако да, моля посочете)
Публични органи/частни заинтересовани лица	Селско стопанство	Институция	Министерство на земеделието, Държавен фонд „Земеделие, Българска агенция по безопасност на храните	Да	Да	Да	Да	
		Заинтересована страна	Доставчици	Да	Да	Не	Не	
	Здраве и хранене	Институция	Министерство на здравеопазването	Да	Да	Не	Не	
		Заинтересована страна	-	-	-	-	-	
	Образование	Институция	Министерство на образованието	Да	Да	Не	Не	

		Заинтересована страна	Образователни институции	Не	Да	Не	Не	
Други	Институция			-	-	-	-	
	Заинтересована страна			-	-	-	-	

7.8. Информация и публичност

Член 23а, параграф 8 от основния акт и член 2, параграф 1, буква м) от регламента за изпълнение

Прилагането на информационни дейности е централизирано, като Държавен фонд "Земеделие" извършва дейностите и мероприятията, свързани с повишаване на информираността и популяризирането на схемата:

- Изработване и поддържане на интернет страница;
- Ежегодно изработване на информационни плакати, брошури;
- Организиране на публични информационни форуми.

7.9. Административни проверки и проверки на място

Член 2, параграф 2, буква ж) от регламента за изпълнение

Административните проверки и проверките на място са от компетенциите на прилагащата администрация - Държавен фонд "Земеделие" – Разплащателна агенция. Подадените заявления за одобрение по схемата се проверяват за окомплектованост и легитимност, след което се извършва оценка за допустимост и основателно на разходите. При извършване на административните процедури се следват разпоредбите на приложимата национална нормативна уредба.

Административните проверки се извършват в Интегрираната система за администриране и контрол.

Чрез риск анализ се генерира информация за извършване на проверките на място. Проверките на място се извършват с участието на служители на Българската агенция по безопасност на храните. Следи се за качеството на плодовете/зеленчуците и млякото/млечните продукти, извършва се измерване на теглото на доставяните продукти, документални проверки, вкл. и за броя на децата и учениците от целевата група и др. изисквания към доставяните продукти, описани в националната нормативна уредба.

7.10. Мониторинг и оценка

Член 2, параграф 2, буква ж) от регламента за изпълнение

Ежегодният мониторинг и оценката на изпълнението на схемата се прилагат на национално ниво, централизирано, от Държавен фонд „Земеделие“. За извършване на допълнителна оценка на петгодишна база, ДФЗ прилага процедура по възлагане на обществена поръчка.

Приложение към раздел 3.1.1.

Индикативно разпределение на средствата от предвидения национален бюджет по години

Необходим национален бюджет за плодове и зеленчуци/лева	
2023/2024 учебна година	20,971,497
2024/2025 учебна година	22,092,914
2025/2026 учебна година	23,264,795
2026/2027 учебна година	24,489,411
2027/2028 учебна година	25,769,134
2028/2029 учебна година	27,106,446
Общо:	143,694,197
Необходим национален бюджет за мляко и млечни продукти/лева	
2023/2024 учебна година	21,104,297
2024/2025 учебна година	22,203,556
2025/2026 учебна година	23,352,281
2026/2027 учебна година	24,552,699
2027/2028 учебна година	25,807,135
2028/2029 учебна година	27,118,021
Общо:	144,137,989

Разпределението на средствата по години и между двете направления е индикативно. В случай на неразходвани средства от дадена учебна година, същите могат да бъдат използвани през следваща учебна година, както и могат да се прехвърлят между двете направления. Общият разход за целия период на изпълнение на стратегията не следва да надвишава общия национален бюджет, както е посочен в раздел 3.1.1.